

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

EM2021/007

28. september 2021

Hans Aronsen

Forslag til finanslov for 2022.

(Naalakkersuisoq for Finanser og Indenrigsanliggender)

Kære landsmænd, studerende i Danmark og udlandet og ikke mindst syge under behandling i Danmark.

Forslag til finanslov for 2022 er et meget vigtigt element for samtlige mennesker i vort land, og som koordineres af Naalakkersuisoq for Finanser i henhold til vores målsætninger i Naalakkersuisutkoalitionen, hvor der kun været 2 måneders forberedelse til at udarbejde lovforslag, og fra Inuit Ataqatigiit har vi følgende bemærkninger til punktets første behandling:

Der er tegn på, at mindre arbejdsløshed, hvor der kommer flere arbejdsduelige i beskæftigelse. Dog skal vi erindre, at der stadigvæk er opgave med at sætte samtlige arbejdsduelige mennesker i beskæftigelse.

Forhold, som vi må forholde os til i forbindelse med behandlingen af FFL2022.

Udbygning af den trafikale infrastruktur kører på fuldt tryk, om end prisen er højere end antaget, dog må vi glæde os over, at den næste generation får mulighed for bedre erhvervsudvikling, hvor trafikale muligheder forbedres.

Den globale corona-pandemi har sat vores vigtigste erhverv under stort pres, og dette indebærer behov for at tage vores forholdsregler.

Store bevillinger i budgetterne er øremærket til tidligere politiske aftaler, som er bindende.

Ønsker fra Naalakkersuisutkoalitionen.

Naalakkersuisut har afsat 207,7 mio. kr. for de næste fire år til nye initiativer.

Det er tydeligt, at Naalakkersuisut prioriterer opfyldelse af Forenede Nationers 17 Verdensmål for bæredygtighed. Inuit Ataqatigiit støtter op om dette.

Vi må erkende at indsatsen for større ligestilling, bæredygtig udnyttelse af havpattedyr og uddannelse inden 2030 indtil videre har været mangelfuldt. Dette må ændres radikalt.

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

Inuit Ataqatigiit finder det magtpåliggende at styrke indsatsen inden for sundhed, sund livsstil og bæredygtig energi samt ligestilling, eftersom disse emner hører blandt vores vigtigste målsætninger, hvor vi kan intensivere indsatsen i indeværende valgperiode. Vi finder det glædeligt, at også Naalakkersuisut finder disse emner vigtige.

Vi noterer med glæde, at Naalakkersuisut vil revidere budgettet, således at konti, som enten ikke længere er aktuelle eller eksisterer på grund af praksis, vurderes på ny. Vi finder det presserende at finde midler til forbedring af ældres levevilkår, som man i mange år har syltet.

Vi støtter også op om forslaget til at sætte 80 mio. kr. til indtægtsreserven over de næste fire år.

Vi finder Departementet for Finansers arbejde med Holdbarheds- og Vækstplan som støtteværdigt og formålstjenligt.

Gode målsætninger omkring større lighed.

Flere indikatorer viser, at uligheden i indtægter blandt befolkningen er vokset større. Ligeledes må vi konstatere, at uligheden er størst i Grønland sammenlignet med andre nordiske lande. Vi må arbejde sammen for at reducere uligheden radikalt gennem tæt samarbejde i Salen.

Vi må blive enige om at holde uligheden mindst muligt i Grønland. Såfremt vi kan fastholde mindre ulighed i indkomsterne, kan vi gradvis lette udfordringerne i vores velfærdsmodel.

Blandt udfordringerne hører, at der kommer flere ældre, som skal forsørges og færre unge, der ellers er stærkt behov for. Vi må handle proaktivt.

Derudover mener Inuit Ataqatigiit, at der er behov for større lighed omkring børns vilkår, ældres vilkår og service herom, skattereform, og mindske de store udfordringer i omsorgsområdet.

Kultur og sport.

Der er brug for en politisk enighed for at afsætte flere midler til samtlige af vores kulturelle aktører, hvis vi udvikle kulturområdet. Aktørerne udtrykker befolkningens værdier og underholder os og fylder os med sanseindtryk hele tiden.

Udvikling og forbedring af Grønlands Nationalteater er meget tiltrængt, og det slut med mange års ageren uden vores kulturelle identitet og værdier. Her ligger nye opgaver. Kunstsolen trænger til fornyelse, og der også behov for

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

etablering af en kunstfond, hvorfor vi må drøfte afsættelse af de nødvendige midler til dette.

Der ligger en opgave at udvikle medierne, som eksempelvis KNR, der til dagligt bruger vort sprog, vor kultur og formidler daglige begivenheder til hele landet.

De kulturelle værker styrker vores identitet og særegn. Dette er med til at styrke interessen af vort land i turismesammenhæng.

Sporten er med til at udvikle Grønlands internationale position, og i nogle sportsgrene er vores elite sportsudøvere udviklet sig stærkt og deltager i internationale stævner. Sport er sundt på alle måder, og derfor må vi udvikle de sportslige begivenheder i landet gennem øget bevillinger.

Menneskerettigheder.

Inuit Ataqatigiit er glade for, at koalitionen prioritere en mærkesag for os. Ligestilling har været en central del af inuit Ataqatigiits politik siden stiftelsen og der afsættes nu ekstra midler til ligestillingsarbejdet og til arbejdet med vores rettigheder.

Organisationer (NGO'er)

ICC og andre, som beskæftiger sig med menneskerettigheder, er Grønlands stemme i FN og EU, som er vores direkte budbringere af vores synspunkter. Vi er taknemmelige for den danske regerings indsats på vores egne, og derfor vælger vi til enhver tid en fredelig vej til at fremføre alle vores synspunkter og værdier uden stridspunkter.

Inuit Circumpolar Conference (ICC) skal overtage præsidentposten til næste år. Dette indebærer, at Grønland besætter en stærk position til arbejdet i kultur, fangst og miljø i Arktis. Alle disse forhold forpligter os til sætte flere bevillinger.

Vi må derfor nøje overveje at bevilge flere penge til de mange opgaver, der i de seneste år har ligget stille på grund af manglende finansiering, hvorfor vi må overveje muligheden for bevillinger via finansloven.

Skat:

Der er behov for en skattereform, som skal bane vej for en større lighed i befolkningen, og som giver mere tidssvarende rammer for samfundsudviklingen.

Reformen må indeholde tiltag for mellemindkomsterne, lønmodtagere, enlige forsørgere og lavlønnede forældre.

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

Ældre.

Grønland skal være attraktivt at leve som pensionister, og derfor fortjener de ældre gode pensionsydelse, og gøre ældre aktive medborgere.

Servicering og rådgivning af pensionister og kommende pensionister skal organiseres. Pensionsydelse skal forbedres, således at vi stiller lignende nordiske standarder i pensionerne.

Ældreområdet skal løftes betragteligt, således de ældre bliver sundere og lever længere blandt andet gennem bedre planlægning.

Sundhedsvæsenet.

Der er behov for en bred sundhedsreform. Det er vigtigt for alle at leve fysisk og psykisk trygt liv. Sundhedskommissionen er allerede blevet etableret, og Inuit Ataqatigiit glæder sig over, at der politisk er igangsat arbejde for bedre rammer og planer for kommissionens arbejde.

Vi støtter op om Naalakkersuisuts planer om etablering af en tværfagligt rådgivnings- og palliativt (smertelindrende) team på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk. Det er nødvendigt at indføre palliativ indsats, rådgivning og vejledning.

Socialomsorg.

Socialomsorgsområdet og sagsbehandlingens vilkår skal forbedres. Den sociale indsats vil være med til at sikre fremtidens omsorg, og der er behov for at tilrettelægge arbejdet efter vores behov. Der er for mange børn, der vokser op under dårlige kår, og dette skader børnenes krav om tryk opvækst, og vi har alle sammen pligt til at modvirke dette.

Vi må intensivere tidlig indsats. Vi må styrke indsatsen for børn og unge i tæt samarbejde med kommunerne og den danske stat, så vi sammen forbedrer vilkårene.

Det er tvingende nødvendigt med en rådgivnings døgntelefon for børn og unge. Børn og unge rammes af ensomhed og angst, hvor vi må møde dem og hjælpe dem gennem tidlig indsats.

Selvforsyning og turisme.

Der er brug for planlægning af regionale indsatser for erhvervsudvikling. Kommunerne skal fra start deltage aktivt i arbejdet omkring planlægningen. Planerne skal indeholde større selvforsyning, og hvordan regionerne kan benytte selvforsyningen til deres udvikling.

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

Vi må sætte handling bag ordene om bedre udnyttelse af levende ressourcer fra havet og på land, som vi har diskuteret i mange år. Foruden udvikling af dyrhold, må konsekvenserne af klimændringer komme regionerne til gode, hvor vi må undersøge mulighederne for nordligere regioner, og starte planlægningen.

Der er behov for en sammenhængende plan i turismen, hvor nye lufthavne medfører ændrede vilkår. Der er brug større fokus omkring de rige turister, hvor vi må udvikle det efterspurgte service.

Uddannelse og skoleundervisning.

Det er glædeligt, at Naalakkersuisut planlægger at holde konference om folkeskolen samt uddannelse. Der er brug for større samarbejde omkring folkeskolen, for at løfte resultaterne i fællesskab, men også for at styrke samarbejde og finde nye måder at samarbejde på.

Fra Inuit Ataqatigiit ønsker vi sikring for udvikling af uddannelserne, for at styrke kvaliteten og få flere unge til at gennemføre uddannelserne samt styrke de eksisterende kræfter, som kan bruges til at forbedre indsatsen.

Det er vigtigt at afdække hvilken behov, som skal danne grundlag for tilrettelæggelse af uddannelsesindsatsen i Grønland.

Fiskeri.

Inuit Ataqatigiit mener, at arbejdet for at modernisere fremtidens fiskerierhverv må igangsættes. Det er derfor interessant at overveje afsættelse af flere midler til afdækning fiskeressourcerne og fiskerikontrol i Østgrønland. En øget kontrol af vores fiskeressourcer kan medvirke til højnelse af priserne for vores fiskeprodukter i internationale markeder.

Inuit Ataqatigiit mener, at hellefiskeafgiften i det kystnære fiskeri skal debatteres af partierne, så vi sammen kan opnå enighed om sagen. Hvis vi ser lidt tilbage. Vi har fra Inuit Ataqatigiit ønsket at debattere i salen, fordelene og ulemperne ved afgift på hellefisk for kystnært fiskeri.

Der er behov for at debattere hvor midlerne skal hentes fra for at afskaffe afgiften, uden at skabe splittelse.

Vi betragter fiskeriet som Grønlands vigtigste erhverv. Og Fiskerikommissionen kom med sin betænkning forleden.

Inuit Ataqatigiit glæder sig til debatten om kommissionens arbejde, og partiet vil med sine grundlæggende værdier debattere og samarbejde. Det er vigtigt,

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

at udveksle synspunkter i Salen, hvilket vi altid har værnet om og vil fortsætte med at gøre.

Vi mener, at der er behov for en bred debat og meningsudveksling.

Vandkraftenergi.

Hvis ikke vi gør noget nu til renovering af Buksefjordskraftværket, kan det hurtigt blive dyrere. Der er ligeledes behov for flere og nye vandkraftværker, og derfor kan vi ikke komme uden om etablering af vandkraftværk i Aasiaat og Qasigiannuit. Der er brug finansiering af de to anlæg samtidig, og derfor mener vi, at diskussionen må starte i Inatsisartut.

Byggeri.

Inuit Ataqatigiit bakker op om at der forsat afsættes midler til byggeri over hele landet og hele året. Det er vigtigt for os.

Vi støtter også arbejdet med at overdrage boligområdet til kommunerne og ser frem til at skulle behandle konkret lovforslag herom i de kommende år.

Afslutning.

Vi håber på at Naalakkersuisuts forslag til finanslov bruges som udgangspunkt til forhandlingen, idet de har haft meget lidt tid til at forberede den.

Vi inviterer til åbent samarbejde med samtlige partier om vores mærkesager i forbindelse med behandlingen af FFL2022. De opremsede punkter og opgaver er befolkningens ønsker i disse år. I er de naturlige samarbejdspartnere, såfremt vi skal opnå gode resultater.

Med disse bemærkninger ønsker Inuit Ataqatigiit en god debat.

Vi henviser sagen til videre behandling i Inatsisartuts Finans- og Skatteudvalg.